

O kouření.

Vzpomíná B. Řezník.

„Dne 12. října r. 1492 viděl Kolumbus poprvé kouřit Americké Indiany“. Nedávno tomu bylo 400 let. Zda-li pak jste si pánové vzpomněli? — Chtěl jsem sice upozornit na toto důležité jubileum dříve, ale k čemu? Zajisté každý z početného cechu kuřáků zapálil tenkrát „obětí zápalnou“ onomu mocnému geniu, jemuž se koří mnoho milionů lidí.

Tak 12. října že to bylo? Inu věřit tomu můžeme ale nemusíme, sám ovšem za datum nepřijímám zodpovědnost. Relata refero. Představíme-li si dojem — ten mohutný dojem psychický, kterýž nutně musel se dostavit u Kolumba, když viděl prvního kuřáka! A pak ten první dojem fyzický, když se sám dal zapsat do cechu kuřáků. Představují si jej, kterak vyjednává, pokouje první doutník s pohlavárem. Snad se ho právě tázal, jde-li tudy dobře do Indie, když — zbledl — počal se potit — a finale dohrálo se snad ve stínu obrovského pralesa. — Ostatně to sem nepatří.

Pravil jsem, že tabák viděl prvě Kolumbus. Ovšem gramn nikotinu bych na to vzít nechtěl. — Jiná verze praví, že španělský mnich Roman Pane sezna r. 1496. tabák v Domingu. Ale to je jedno. — Zeptejte se některého na slovo vzatého historika, aby vám slavně odpřisáhl, kdy byl určitě založen Řím.

V roce 1559. přišlo první semeno tabáku do Portugal, a r. 1560. odevzdal lékař Jean Nicot první rostlinu královně francouzské, Kateřině z Medici. A jméno onoho muže nese ona vzácná nám všem tak drahá rostlina: Nicotina tabacum.

Když povstal první reformátor církve, tu vrhli se na něho, když Galilei hlásal své pravdy, stíhali jej inquisicí. To zná každý školák. Ale i proti tabáku začal brzy boj. A bojováno slovem, písmem a jak uvidíme i méně příjemnými zbraněmi.

Angličan Raphaelengi, naučil se ve Virginii kouřit a zavedl kultus tabáku do Anglie. To bylo r. 1585. A víla, netrvalo to dlouho a již r. 1604 vydal Jakub I., král anglický tuze přísný rozkaz. Ale to víte, jak je to se zapovězeným ovocem — (mé dámy, vzpomeňte si laskavě na Ěvu a pak se smějte, budete-li mítí dosti odvahy!) — zapovězené ovce chutnalo. Jakub nerozuměl kšeftu. To byl jeho nástupce Karel I. jiný chlapík.

Roku 1637. vydal úkaz, že dovoluje kultus tabákový, ale za jistý poplatek. Pánové, zahalte tváře své, roztrhněte roucha svá — pardon, to raději nedělejte, krejčí je po čertech drahý pán — první tabáková daň byla zahájena. Jak by se vyjímal pěkně allegorický obraz představující genia tabáku, kterak pláče nad rozkazem Karla I.

Dobře, že to už je jinší, to byla by mela, aby nás každou chvíli zastavil policajt, máme-li „lístek“. A kdybychom ho tak náhodou měli prošlý a policajt by nám od samých úst oderval vonné havanna. Já vím, že lvíce by raději dala svá mláďata.

Podívejme se jinam. Půjdem se tedy podívat do Turecka. Tam seznali tabák r. 1605. Sultáni a kněží hned měli po ruce koran, že prý to sám Mohamed zapovídá. Chudák si asi myslil v hrobě své „sancta simplicitas“ (nevím jak se to řekne turecky). Zapovídali všechno šmahem a jak vypadalo soudnictví v Turecku, to víte. Kdo nezaplátil bakšiš, hned dostal co proto. Ale s potěšením musíme konstatovati i zde, že záповědi a podobné takové hračky nepomohly pranic.

V Německu seznali tabák prostřednictvím španělských vojáků za Karla V.

Krátce tabák konal svou vítěznou cestu a nestaral pranic o záповědi. Vždyť papež Urban VIII. proti tabáku vydal docela bullu! Pamatuji si, pánové, že to bylo r. 1664. Hrozil pekelnými tresty, ale kuřáci se domnívali, že se ohně nemusí bát, když ho budou mít stále v ústech — a kouřilo se dál.

V Rusku to bylo snad ještě horší. Je mi líto, ale svatá Rus se vůči tabáku, resp. jeho etitelům nechovala pranic coulantně: první byl trest knutou, v případě opakovaní chudáku usekli (nebo snad uřízli) nos. Šňupáci měli pak po legraci.

To by byl jen tak malý obrázek, jak se předkové naši chovali k novým vymoženostem.

Při prohlídce literatury o tabáku najdeme mnohé pěkné věci. Tak jedna z knížek oné doby v Německu od mnichů vydaná, má titul „Die truckene Trunkenheit“ (suché opilství). Ale mluvím stále jen k pánům kuřákům. Ještě bych pány šňupáky trochu poučil. Tak pánové, jichžto erbem je „piksla!“ Byly doby, kdy kouření úplně se zanedbávalo a jenom se šňupalo. A dámy právě honosily se nejpěknějšími tabatěrkami. Kdo měl příležitost viděti v museích, neb nakreslené ty skvostné originelní tvary tabatěrek, zajisté spláče nad nynějšími kuffíky. To byly zlaté neb stříbrné návěsky, mezi námi řečeno — mnohem pěknějších tvarů, nežli nyní nosí některé dámy u pasu. Tak daleko došlo se šňupáním, že kdysi i kněží s kazatelen museli žádat své ovečky, aby aspoň v kostele nešňupaly. A že si mnohá (to se rozumí že myslím ovečka) přece pod lavicí šňupla, pochybuje o tom?

Jak to bylo krásné, když zbožňovaná „Ona“ dovolila svému etiteli na znamení lásky první šňupáček ze své elegantní tabatěrky. — Hepčík! — pak pusu — inu není už žádná poesie ve světě, já to vždycky říkám.

V Šumavě v Čechách ještě za-

chovali staré tradice. Ale čert, aby ten jejich „brisil“ šňupal. Víte, jak jej dělají? Nu povím, co vím; páni šňupáci, neznám-li detaily úplně. — Rozetrou velice kůstovně tabák s máslem a nechají drobot „uležet“. V tom je ale právě háček, že málo kdo je schopen, pěkně to upravit, aby cvičený kůstef poznal mistra. Daleko široko je znám takový umělec, a každý mu nosí svůj tabáček k přípravě. Ti, co jsou však docela „praví“, přidávají ještě popel, nebo posléze i mleté sklo. Co takový šňupák přidává potom, — nevím. Snad papriku. — Drobot jsem se uchýlil od historie tabáku. Ale nevádí. Beztoho si pánové nebudou ta čísla pamatovat, tedy jsem jen vybral několik markantnějších epizod.

Annály tabáku vypravují, že dýmku v její nynější formě, složenou ze špičky, troubele, odlivky a hlavičky vynalezl lékař, Dr. Jan František Jakub Villarius ve Vídni r. 1690. Předloni slavili jsme (aspoň já ano) 200leté jubileum. Dřív kouřilo se pouze z hliněnek v celosti. —

Annály tabáku dále vypravují, že byl učiněn pokus, jmenovati tabák dle Kateřiny z Medici, ale kdepak, aby nám ženské pak vyčítaly, že naše (krom žen) nejmilejší potěšení se jmenuje dle ženy! — To tak!

Roku 1828. objevili Posselt a Reimann v tabáku alkaloid nikotin. A tím dali dámám do ruky nejhorší zbraň proti kuřákům. Hned vám jsou po ruce s kázáním o ošklivosti tabáku, ale vlastně je to pouhý egoismus, neboť dle výroku jednoho znamenitého lékaře škodí tabák nejvíce — tobolce. A to ony pak počítají, že za to, co pan manžel prokouří, by mohly mít nový klobouk. Vidte pánové, že mám pravdu?! Tak tedy. — Ale pánové, žert to není, ten nikotin! Tři, čtyři kapky do oka, neb na jazyk psu — a Amidorek je nebožtík. Vůbec je nikotin po kyanovodsku snad nejsilnější jed. Dámy, jimž neopatrni pánové prozradili, že virginský tabák má 7 procent nikotinu, si pak — toť se rozumí hned vypočítávají, že jejich „staří“ to obrovské quantum spolykají. A kdež pak? Nikotin se vypařuje teprv při dost vysoké teplotě, vše při 240° a tu se částečně rozkládá. Tak je quantum, které opravdu do těla se dostane, velice malé. Husemann vypravuje o divochu, který vykouřil bez škody 60 doutníků za den. Možná, že si Husemann nějaký tučet přibánil, nebo že to byly doutníky jako cigarety malé, ale rozhodně je to dost.

A pak vytýkají dámy, že prý se kouřením zkracuje věk. Slezan Hartz zemřel ve svém 142 roce a byl vždy kuřákem od cechu. No, a chtít být starším by se mnohému ani nelíbilo. — Ostatně nač ta řeč? Dámy nepřesvědčíme: co jednou tvrdí, nevymluvili bychom jim, ani kdybychom žili ještě déle než Hartz, tedy nechme jim jich umě-

ní a nechme si svůj tabák. Až učené medicínářky a filosofky (nějak mi nechce ta ženská koncovka z péra), stanou se pinonýry této vymoženosti indiánské, tu bude jeden národ na světě: Národ kuřáků.

Snad to bude již brzy. Prozatím ať žije, ať zkvétá, ať mohutní národ kuřáků.

Stávka v Carmaux.

Vzpunposť a vyděračnosť kapitalistů jest všude stejná. Od jednoho pólu ke druhému, po celé zeměkouli, kam noha lidská vkročila, všude setkáme se s utlačovanými a pijavicemi, které z krve a potu utlačovaných žijou a tyjou. Ve státech s vládou absolutistickou jako v republice, mezi národy vzdělanými jako mezi divochy, všude vládne bohatý nad chudým a silnější utlačuje slabšího. Nejnovějším jevištěm podobného utiskování chudáků byla republika francouzská, která honosí se pověstí, že ústava její zaručuje všem občanům stejné právo. V hornickém a zároveň sklárstvím proslaveném městě, Carmauxu, nemohli horníci déle snášeti příkoří, jehož se jim se strany ředitelů dolů dostávalo, a asi v polovici srpna vydali se na stávkou a počali boj proti utlačovatelům, boj proletáře proti kapitálu. Oči celého vzdělaného světa obracely se po celou tu dobu k tomuto zápasu, jedni naplněni byli blahou nadějí, že boj tento bude prvním krokem ku všeobecnému zápasu proletáře s utlačovatelem a vykořisťovatelem, druhí třásli se strachem, aby snad nepodařilo se dělníkům šlápnouti na hlavu hydře kapitalismu a vyrušiti je z pokojného a blaženého života. Obě strany, strana obháječů práva lidu i strana bohatých vyssávačů, napjaly všechny své síly, aby vítězství přiklonily k sobě. Zápas tento přenesen byl z úzkého poměrně kruhu hor carmauxských do sněmovny francouzské a do úřadoven ministerských. Kapitál vedl boj všemi možnými prostředky, jež mu po ruce stály; podplácel poslance i ministerské úředníky, hleděl převésti na svou stranu všechny nerozhodné líčením, že zápas carmauxských dělníků nesměruje k ničemu jinému, než aby proletariát obeznámil se s myšlenkou boje proti moci a kapitálu, naučil se znáti své síly a zároveň seznámil se i se strádáním a hrůzami, jež podobný boj v zápětí mítí bude. Avšak dělníci věděli dobře, že všechny násilnosti a nepředložené skutky zle by se jim a celé věci dělnické vyplatily a proto pevně stojíce na svých požadavcích drželi se písně v mezích zákona. A proto též oni snažili se o to, aby spravedlivá věc jejich projednávaná byla v zákonodárném sboru francouzském, kde jest několik řádných a osvědčených zástupců dělnických.

V sněmovně podařilo se jim